

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Момяна Мартинова Гунева

по дисертационния труд за получаване на
научната и образователна степен „доктор” на тема

„ОТНЕМАНЕ НА ИМУЩЕСТВО В ПОЛЗА НА ДЪРЖАВАТА ПРИ ИЗПИРАНЕ НА ПАРИ”

автор:

ДОРОТЕЯ ИВАНОВА МИШКОВА-КЕХАЙОВА

Област на висшето образование: 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.6. Право

научна специалност: Наказателно право

1. Представеният за защита дисертационен труд е в обем от 198 страници, които включват увод, три глави, разделени на параграфи, заключение и списък на използваната литература. Списъкът съдържа 94 заглавия на източници на български и английски език, като част от тях не са обхванати в бележките под линия.

Трудът е логично структуриран. В увода са изложени аргументи за актуалността на темата и необходимостта от научно изследване на проблематиката, поставени са задачите, които разработката ще се опита да разреши и са разкрити обектът, предметът и методологията на изследването. Глава Първа изяснява особеностите на престъплението „изпирание на пари”, което е правилно подбраната основа за по-нататъшните търсения на дисертантката.

Глава Втора е посветена на анализа на отнемането на имущество в полза на държавата. Усилията на автора са насочени към анализ на същината на отнемането в полза на държавата. След разглеждане на двата установени в международната практика режима на отнемане в полза на държавата, се отделя внимание и на основните модели на отнемане: на имуществения обект и на еквивалентната му стойност, като се сочат техните основни предимства и недостатъци. По-нататък се подлагат на критичен анализ формите на отнемане на незаконно придобито имущество, уредени в нашето законодателство.

Глава Трета включва изложение относно регламентацията на отнемането в полза на държавата при изпиране на пари в най-съществените международни договори на Организацията на обединените нации и Съвета на Европа, което е наложително, като се вземе предвид фактът, че националната правна уредба е производна на възприетите в разглежданите актове положения. Дисертантката е използвала тази основа, за да акцентира върху особеностите на регламентацията на отнемането на облагите, предмет на изпиране на пари по българското наказателно право. Аргументирано тя приема, че при престъплението изпиране на пари са допустими всички предвидени от НК разновидности на отнемане в полза на държавата на имущество, добито по противозаконен начин. Специално внимание е отделено и на извъннаказателноправната уредба в областта на отнемането в полза на държавата при изпиране на пари - по реда на ЗОПДНПИ и ЗАНН, като дисертантката подлага на критичен анализ необходимостта от въвеждането им.

В Заключението са представени най-съществените резултати от изследването и са направени логично произтичащите изводи, които са давали възможност да се предложат и решения *de lege ferenda*.

2. Основните достойнства на дисертационния труд могат да бъдат намерени в следните насоки:

На първо място темата е особено актуална, при това не само у нас. По различни причини, посочени в труда, изпирането на пари се е превърнало в доминанта и в теорията и в наказателното законодателство, а принципът *crime mustn't pay* – в основа на не съвсем безспорни решения. С основание дисертантката акцентира върху впечатляващите темпове, с които се приемат мерки за отнемане на облаги от незаконна дейност, което поставя въпроса за тяхната съвместимост с основни правни принципи и правата на гражданите.

На второ място в работата е избегнато изкушението да се върви по повърхността на проблематиката – напротив – както законодателните решения, така и практиката са критично анализирани на базата на международните актове, практиката на ЕСПЧ и възприетите в други страни подходи към въпроса.

На трето място приносен момент от моя гледна точка представлява паралелният анализ не само на наказателноправния институт за отнемане на имущество, подробно и

всестранно разгледан в изложението, но и извъннаказателноправните способности – т. нар. „гражданска конфискация“ по ЗОПДНПИ и ЗАНН. Стремехът за пълно обхващане на материята позволява още по-ясно да се открие същността на всеки един от тях, да се видят техните предимства и недостатъци, което придава по-голяма убедителност на направените изводи.

На четвърто място съществен интерес представляват предложенията de lege ferenda. Те са умело групирани в три направления – такива, които се отнасят до самото престъпление „изпиране на пари“, до мерките по чл. 53 от НК и до извъннаказателноправната уредба на отнемането на имущество. Внимателният анализ на нормите, съдебната практика, максималните стандарти, въведени от ЕС и принципите на правото са позволили да бъдат идентифицирани редица слабости, които законодателят не би могъл повече да пренебрегва. По отношение на „изпирането на пари“ това са въпросите, отнасящи се до систематичното място на текстовете в структурата на НК, до предмета на престъплението, защитата против двойно преследване и субекта на престъплението.

Във връзка с чл. 53 от НК се предлага да отпадне ограничението предметът на престъплението да принадлежи на виновния и освен това на отнемане по този ред да подлежат не само облагите, придобити пряко чрез престъпление, но и такива получени косвено (по повод на престъпление).

Анализът на извъннаказателноправната уредба на отнемането в полза на държавата на имущество придобито от престъпна или друга незаконна дейност показва, че допуснатото от законодателя съществено засягане на абсолютни вещни права по отношение на неограничен кръг лица, налага въвеждането на необходимите гаранции за процесуална защита, каквато в момента практически липсва. Дисертантката предлага редица мерки, които биха позволили на засегнатите лица да защитят правата си и биха ги предпазили от прояви на произвол, маскиран като борба с престъпността и обогатяването по противозаконен начин.

Смея да твърдя, че макар и не безспорни, предложенията са интересни, добре обмислени и заслужават внимание.

Изложеното показва, че представеният дисертационен труд отговаря на нормативните изисквания към изследванията от този характер и демонстрира по

убедителен начин способността на автора му за самостоятелно и достатъчно задълбочено научно изследване.

В заключение - приемам изготвената от дисертантката справка за по-съществените приноси в представения за защита труд.

3. Като първо монографично изследване по темата и като първи самостоятелен труд от такъв мащаб на автора, работата не е лишена и от известни недостатъци. Най-общо те могат да се сведат до общата забележка, че дисертантката избягва да заема категорични позиции по разглежданите проблеми и това донякъде лишава работата от необходимата яснота, като позволява допускането на вътрешни противоречия и повторения в някои моменти и пречи на автора да бъде добре разбран.

Липсата на категоричност не е позволила и безспорно разумните предложения *de lege ferenda* да излязат от рамките на констатации за недостатъците в действащата законодателна уредба и набелязване на насоките, в които трябва да се извършат подобрения и да придобият формата на конкретни правни норми. Може би дисертантката не е намерила в себе си смелост за подобна изява, но считам, че работата щеше да придобие по този начин допълнителен фокус, от който сега е несправедливо лишена.

Считам, че не е обърнато достатъчно внимание на отнемането на имущество, когато то е придобито в резултат на общественоопасно деяние, а това е сериозен проблем, който не може да бъде отнесен само до хипотезите, бегло посочени в текста на дисертацията.

Може да се посочи и това, че използваната литература на чужди автори е поостаряла – най-новото съчинение датира от 2003 г., а има интересни съчинения от последните години, които биха обогатили изложените в дисертацията позиции и биха дали допълнителни аргументи към някои научни хипотези.

На последно място искам да посоча един пропуск, който да послужи може би като подтик за допълнително обмисляне на някои моменти в темата. В чл. 53, ал. 1, буква „а” се предвижда отнемане на имуществото, което принадлежи на виновния и е било предназначено или е послужило за извършването на престъпление. По отношение на редица посегателства текстът изглежда пределно ясен. Отнесен обаче към изпирането на пари, той започва да придобива нови очертания, особено ако се възприеме предложението на автора нормата да претърпи изменения, като обхване и имущество, което не

принадлежи на виновния. Мисля, че това е един интересен аспект, който не би трябвало да убегне от вниманието на дисертантката.

Направените критични бележки не се отразяват в значителна степен върху качествата на труда, а по-скоро биха могли да бъдат използвани при желание от страна на автора, за подобряването му при евентуално отпечатване.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Считам, че предложеният дисертационен труд отговаря на изискванията, посочени в чл. 6, ал. 6 на Закона за развитие на академичния състав в Република България, поради което давам положително заключение и предлагам на основание чл. 10, ал. 1 от същия закон на **Доротея Иванова Мишкова-Кехайова** да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор”.

гр. София,
27 май 2015 г.

Изготвил становището:

проф. д-р М.Гунева